

I sin opposition på Nils Asle Bergsgards avhandling om norsk idrettspolitik konstaterade Henning Eichberg att det inte är individen som skapar historia, men han medgav samtidigt att norsk idrottshistoria inte skulle kunna skrivas utan att Rolf Hofmo och Hans B. Skaset ingående skärskådas. När Skaset i april 2005 fyllde 70 år kom ett väl lämpat tillfälle till just en sådan skärskådan, och resultatet föreligger nu i bokform, betitlad *Fred er ei det beste:*

Festskrift. Hans B. Skaset 70 år, en innehållsrik antologi med närmare 30 bidrag, sammanställd av Dag Vidar Hanstad och Matti Goksøyr. Skasets befordringsväg inom norsk idrott (i vid mening) går via en framgångsrik karriär som mångkampare, friidrottstränare på lokal, regional och nationell nivå, NIF-ordförande, NIH-professor, och expeditionschef på Kulturdepartementets Idrettsavdeling. Han var dessutom en stridbar person i alla de här rollerna – vilket bokens titel också vittnar om – och han har efter sin pensionering lämnat ett tomrum i norsk idrott och idrettspolitik som är kännbart. Kolbjørn Rafoss, førsteamanuensis vif Høgskolen i Finnmark, har läst festskriften, och i sin recension kan han konstaterar att de många bidragen sammantaget ger en bild av Skaset och hans tid som tydligt visar att idrottens utveckling i Norge varit resultatet av maktkampen mellan den organiserade idrotten och statsmakten, och mittemellan, allt som oftast som spindeln i nätet, Hans B. Skaset.

Hans B. Skaset –en idrettsintellektuell

Kolbjørn Rafoss

Seksjon for idrettsfag, Høgskolen i Finnmark

Dag Vidar Hanstad & Matti Goksøyr
(red)

Fred er ei det beste: Festskrift.

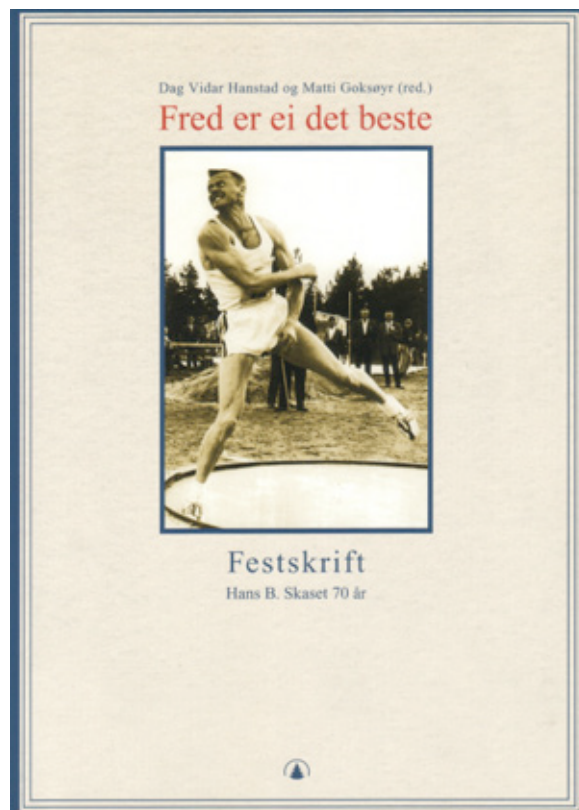
Hans B. Skaset 70 år

252 sidor, .

Oslo: Gyldendal 2005

ISBN 82-05-35195-3

Det er vanlig at det gies ut festskrift i forbindelse med at kjente vitenskapsfolk runder år hvor kollegaer bidrar. Et festskrift for professor Hans B Skaset er intet unntak. Fordi Skaset har og har hatt et usedvanlig bredt virkefelt gir dette stor spennvidde i temaene. *Fred er ei det beste* handler ikke så mye om det professorale livet, men derimot mer om Skaset som politiker og idrettsleder. Innen idrettsbevegelsen og i det offentlige hadde han en rekke sentrale posisjoner. Skaset var ansatt som professor på Norges Idrettshøgskole i perioden 1975-91, Formann i NIF 1984-1990 og Ekspedisjonssjef for Idrettsavdelingen i Kulturdepartementet 1991-2000. Han er kanskje den politikeren som har preget den idrettslige diskursen sterkest de siste 20-årene. Det var Skaset som skrev den første stortingsmeldingen som bare handlet om idrett. I rollen som ekspedisjonssjef ble Skaset en slags politiker uten politisk ansvar.

Boka inneholder en rekke bidrag fra politikere, idrettsforskere og idrettsledere. Temaene spenner fra

sportsjournalistikk, anlegg, frivillighet, idrettsråd, doping, toppidrett, etikk, verdier etc. Boka handler ikke så mye om Skaset, men beskriver områder hvor han har vært engasjert; idrett, politikk, etikk og forskning. Redaktørene Hanstad & Goksøyr mener at det er ikke til å unngå at med så mange bidragsytere er det opplagt at noen av dem berører de samme sakene. De fleste bidragsyterne er personer som Skaset har arbeidet med og mot som idrettsleder, byråkrat og professor. De ulike rollene i norsk idrett som han har hatt opp gjennom årene har også ført til motstand og konflikter. Det som etter min mening gjør boka til et stykke politisk historie er at nettopp noen av motstanderne også har skrevet sine versjoner. Makt handler om relasjoner og nettverk og en rekke artikler kan leses som analyser av maktrelasjoner innen idrettsfeltet. Dette gjør boka til interessant lesing. Vi får stemmene til de ulike aktørene og får dermed innblikk i hvordan ulike interesser og dominansrelasjoner utspilte seg i diskursene. Temaene i boka er svært omfattende og det er ikke mulig i en anmeldelse å berøre alle disse. Det som etter min mening gjør boka svært leseverdig er de bidrag som nettopp omhandler Skaset som idrettspolitiker. Bidrag fra aktører som stod midt oppe i begivenhetene viser at idretten er et område hvor konfliktnivået til tider var temmelig høyt. Det er dette som blir fokusert i denne anmeldelsen.

Dag Vidar Hanstad innleder boka med intervjuer med statsrådene som Skaset jobber under og avsluttes med et intervju med Skaset. I det første intervjuet får vi allerede et varsel om at dette ikke er en bok med festtaler, til det er stoffet for problematiserende. I sin periode som ekspedisjonssjef jobbet Skaset under fem kvinnelige statsråder. En av statsrådene, Åse Kleveland, karakteriserer Skaset ved å trekke en parallell til Fridtjof Nansen, at "han etter hvert foretrakk ekspertstyre framfor de politiske prosessene". Hvorvidt dette er en dekkende beskrivelse av Skaset sin rolle som ekspedisjonssjef kan diskuteres. Imidlertid er det et faktum at Skaset som ekspedisjonssjef hadde handlefrihet sammenliknet med hvilken som helst annen departementavdeling. En handlefrihet han viste å bruke. Selv om alle Skasets sjefer var kvinner var det ikke tilfelle med statssekretærene. Da Anne Enger Lahnstein utnevnte Ivar Ekeberg til statssekretær, som også hadde bakgrunn fra idretten, kom disse særdeles dårlig ut med hverandre.

Det ble to store i en sekk. Ivar og Hans hadde nok visse problemer med å samarbeide ettersom ekspedisjonssjefen hadde klare mål arbeidet sitt, en agenda. (s. 20)

Viljen og engasjementet til å skape noe skapte åpenbart rabalder. Stort bedre ble det ikke da Ellen Horn utnevnte Roger Ingebrigtsen til statssekretær. Det kan synes som om det var enklere og mindre problemfylt for Skaset å jobbe under kvinnelige statsråder enn mannlige statssekretærer.

Matti Goksøyr trekker i sitt bidrag "Idrettspolitikk fra Rolf Hofmo til Hans B Skaset" opp interessante paralleller mellom de to strategiene. Skaset har det til felles med Hofmo at begge gikk fra toppstillinger i den frivillige idretten til staten. Begge utformet idrettspolitikken og gav den økt betydning. Sjefstolen i departementet gav dem makt til å utforme den statlige politikken. Goksøyr trekker paralleller til de to strategienes arbeid med anleggspolitikk. Selv om Hofmo skapte mange pinlige episoder for sine statsråder satt han imidlertid trygt. Hofmo var som Skaset fagperson og politiker, noe de kunne leve med. Det kunne ikke statsråd Ellen Horn med Skaset. Goksøyr kommer ikke inn på den dramatiske avgangen og jeg mistenker han for å ha overlatt tolkningen til den andre redaktøren av festskriftet Dag Vidar Hanstad som tar dette opp i artikkelen "Avgangen".

Tippenøkkelen har vært gjenstand for politisk drakamp mellom de politiske partiene. Striden har ofte dreid seg om hvor stor andel av overskuddet som skal gå til idretten. Kåre Willoch beskriver i sin artikkel "En målbevisst ildsjel for idrettens sak" at det måtte bli mer konfrontasjon enn fellesskap da Willoch ba om et møte med Skaset.

Men Skaset var ubøyelig. Skulle det bli noe av Lotto, ville han ha hele tippeoverskuddet til idretten. Hvis han ikke fikk det, ville han bruke sin makt til å stanse Lotto. Hensynet til forskningen og andre gode formål – eller statens finanser – interesserte ikke Hans B. Skaset. (s. 56)

Idrettsbevegelsens mål var for den nyvalgte presidenten å bruke sin betydelige politiske makt til å forsyne seg av forskningens andel av spillemidlene. Selv om Skaset ikke lyktes i første omgang i sin innbitte kamp førte dette til et anstrengt forhold til regjeringen som gjorde at statsminister Willoch stilte kabinett spørsmål to ganger.

Som nyvalgt leder var Skasets prosjekt å få til nyskapingner. Sven Mollekleiv som jobbet sammen med Skaset i NIF gir i artikkelen "Idrett – integritet og demokratisk styring" eksempler på områder som det var nødvendig for idretten å få kontroll over, men som også var konfliktfylte. Skaset var spesielt opptatt av at idrettens valgte organer hadde styring og kontroll over rettigheter enten det var medier eller sponsorselskap. Motstanden kom fra de delene av idretten som var best tjent med å utvikle sitt kommersielle potensial alene og ikke i fellesskap med hele idretten. Det var ikke vanskelig for Sponsorservice og Terje Bogen å skaffe seg partnere innen idretten og utvikle markedet. Aktører utenfor idretten ønsket da som nå å få en størst mulig del av de voksende inntektene. Fotballforbundets salg av medierettigheter og Sponsorservice konkurs er eksempler på hvordan aktører utenfor idretten spiser av kaka. Dette var aktører som Skaset ønsket å kontrollere. Manglende profesjonalitet trekker Mollekleiv frem som en forklaring på at satsingen på markeds- og salgsstrategier mislyktes ved siden av at motstanden fra deler av idretten.

Kristin Felde som jobbet sammen med Skaset i Idrettsavdelingen gir i artikkelen "Statens idrettsanleggspolitikk" gir en rekke eksempler på områder hvor anleggspolitikken i større grad ble mer kunnskapsbasert gjennom innhenting av data og analyser. Kunnskap som dannet grunnlag for politiske vedtak. Mange av analysene var kontroversielle og Skaset brukte pennen flittig til å ta opp problemstillinger om den statlige anleggspolitikken. Det å stille spørsmål om det er hensiktsmessig å bygge idrettsanlegg for en fallende andel idrettsutøvere når befolkningen i hovedsak mosjonerer på helt andre arenaer enn spesifikke idrettsanlegg viser en engasjert ekspedisjonssjef som satte fokus på krevende problemstillinger som var svært kontroversielle i forhold til den organiserte idretten.

Gerd von der Lippe går i sin artikkel "Hans B. Skaset: Mannen i media" inn på tre mediafortellinger; mangekjemperen, presidentvalget og avgangen. Lippe tar utgangspunkt i mediens fremstilling av Skaset i ulike perioder. Før han ble valgt til visepresident i NIF i 1973 ble han omtalt som den "38-årige rabulisten". Selv om Skaset hadde skrevet under på et opprop mot Vietnamkrigen ble han vel ikke oppfattet som en radikaler. Den andre mediafortellingen av valget og valgkampen hvor likestillingsspørsmålet ble satt på dagsorden tolker Lippe "som en fødselshjelper for NIFs likestillingspolitikk" (s. 117). En tolkning som Kari Fasting langt på vei også støtter opp om i sin artikkel.

I artikkelen "Idrettspolitikk og kvinnepolitikk" skriver Kari Fasting inngående om det kvinnepolitiske arbeidet som Skaset delvis initierte like etter at han ble valgt til president i NIF i 1984 med en stemmes overvekt i forhold til den kvinnelige motkandidaten. I forbindelse med et valg møte før tinget på Norges Idrettshøgskole ble de tre kandidatene utfordret på det kvinnepolitiske området. Svarene som den kvinnelige kandidaten Kirsti Jaråker gav styrket ikke hennes kandidatur, og var kanskje tyngden på vekstskålen til at Skaset ble valgt med en stemmes overvekt. Fasting viser hvordan det kvinnepolitiske arbeidet ble forankret i organisasjonen ved opprettelse av et eget kvinneutvalg og gjennom øremerkede midler til kvinnepolitisk arbeid. Det ble iverksatt en rekke tiltak for å få flere kvinner med som ledere og trenere. Kvoteringsprinsippet som Skaset støttet skapte debatt. Skaset var villig til å satse på kvinner og hadde tillit til dem. Fasting betegner Skaset perioden som "gullalderen for norsk idretts kvinnepolitiske arbeid, og den varte så lenge Skaset satt ved roret" (s. 212).

Tre av bokas mange bidrag er skrevet av kvinner. Kanskje gjenspeiler utvalgets det idrettspolitiske feltet. Et idrettspolitisk felt hvor mannsdominansen øker oppover i hierarkiet. Makt er relasjoner og Skaset viste å bygge nettverk, også med noen kvinner .

Et intervju med Dag Vidar Hanstad "Mannen med de dramatiske avgangene" avslutter boka. Den siste avgangen som ekspedisjonssjef i idrettsavdelingen var dramatisk. Skaset var kanskje mer lojal mot idretten enn mot idrettsledere. Det var jo nettopp oppgjøret med toppidretten og dens ledere som førte til hans avgang. Etter mange år med konflikt håndtering utad og innad var det plutselig over. Skaset kunne ha alliert seg med statsråden noe han imidlertid fant vanskelig. Skasets fremstilling av prosessen rundt avgangen er ærlig og utilsørt. Her har Hanstad gitt oss innsikt i maktens korridorer som ellers er lukket. Avgangen skyldtes ikke minst at terrieren Roger Ingebrigtsen var blitt statssekretær under Ellen Horn. Skaset og Ingebrigtsen gikk verbalt i strupen på hverandre fra første stund. En av bokas styrke er at vi også får høre stemmene til motstanderne. Roger Ingebrigtsen betegner Skaset som statsforvaltningens Sir Humphrey.

Finn en toppfigur i norsk idrett som både har vært en fremragende utøver, en mektig generalsekretær og en sjelden markant president. Gi den personen en departemental fagavdeling som heter – ja nettopp – idrettsavdelingen. La denne avdelingen få sine penger utenom de årlige kranglene i regjeringskonferanser og storting. Gi heller avdelingen penger direkte fra Norsk Tipping A/S –utenom de slitsomme kampene mellom landbruk, fiske, samferdsel og kommune.

Det er oppskriften på å få en usedvanlig selvstendig og til dels egenrådige ekspedisjonssjef. (s.93)

Hva var det som gjorde det mulig for Skaset å utøve makt i beslutningsprosesser som var av stor betydning for norsk idretts utvikling i perioden 1984-2000? Jeg tror en av forklaringen som mange av forfatterne også er inne på, ligger i den måten ressurser fordeles på i det norske systemet. Det norske systemet gjør at idretten og det offentlige kan sees på som en slags "familierelasjon" hvor noen få sentrale aktører har skiftet på rollene mellom valgt idrettsleder og byråkrat. De kjente både til idretten og forvaltningen. Dette var ei rolle som Rolf Hofmo hadde skapt og som er blitt videreført av en gruppe menn.

Fordelingen av spillemidlene er unndradd stortingets behandling og har dermed gjort begge parter avhengig av hverandre når ressurser skal fordeles. Dette gav Skaset en ideell maktposisjon i systemet og han visste å bruke den. Enten det gjaldt å bedre forholdene for idretten eller implementere statens idrettspolitikk var Skaset på den ene banehalvdelen klar med målsettinger og strategier. Han kunne kombinere faglig kunnskap, profesjonelt nettverk og politisk ryggdekning. Han skrev statens idrettspolitikk for siden å drive den, og som noen av forfatterne er inne på,

som sin egen politikk.

Hva ville ha skjedd dersom Skaset hadde fortsatt som ekspedisjonssjef i idrettsavdelingen ? I intervjuet ”Mannen med de dramatiske avgangene ” som avslutter boka kommer han inn på temaet. Skaset savner jobbet og ville gjerne ha fortsatt til han var 70 år.

De siste årene ville jeg blant annet ha brukt til å tydeliggjøre retningen på den statlige idrettspolitikken. (s. 241)

I dag ligger NIF nede med brukket rygg etter det store underskuddet. Sentrale lederne er borte og ansatte sagt opp. Hadde Skaset fått fortsette hadde det nok blitt drevet en mer aktiv politikk i idrettsavdelingen enn det som er tilfelle i dag.

Ved å lese de ulike tekstene i boka fremstår Skasets som idrettspolitiker i en historisk kontekst hvor makten er en relasjon mellom det offentlige og den organiserte idrettsbevegelsen. Selv om Skaset ønsket å reformere NIF og endre den statlige idrettspolitikken var målet hele tiden at idretten skulle være en samfunnsdannende bevegelse. Skaset var som Hofmo en handlingsideolog. Idrettspolitikken var for Skaset et statlig kultiveringsprosjekt. Mens Hofmo sitt prosjekt var å kultivere distriktene ved å bygge opp en infrastruktur for idrettsanlegg var Skaset mer opptatt av å kultivere aktivitetstilbudene. Vi kan si at Skasets rolle vokste med idrettsbevegelsens økte oppslutning i samfunnet og senere med idrettsavdelingens økte tilgang på spillemidler. Han knyttet til seg folk med idrettfaglig kunnskap, mens han så med skepsis på den økende innflytelse fra aktører utenfor idretten.

Mens Hofmo ansatte folk med rett partifarge ansatte Skaset folk med idrettsfaglig kompetanse da han valgte medarbeidere. Dette poenget kommer Goksøyr inn på i sin artikkel, men det kunne etter min mening vært ytterligere utdypet. Det som Hofmo ønsket å realisere, en Norges Idrettshøgskole, kunne Skaset høste fruktene av. Skaset gav idrettsfeltet en langt større betydning som kunnskapsområde ved å ta initiativ til forskningsprosjekt og forskningsprogram. Kunnskap han brukte til å stille kritiske spørsmål og forkaste selvfølgeligheter. Skaset fikk et professorat han mente han ikke var kvalifisert til og det er kanskje ikke i rollen som akademiker men mer som en intellektuell ”som opererte på sitt eget lag med utvidet talefrihet” er mer dekkende for virksomheten hans slik Goksøyr beskriver rollen.

Fra sin nye posisjon som leder av Oslo og Omegn friluftslivsråd har han reist motstand mot planene om et gigantisk hoppanlegg i Oslo marka. Hans B Skaset liker tydeligvis fortsatt utfordringer og det siste ordet er nok ikke sagt i kampen om ny skiflyvingsbakke i Rødkleiva. Det tydelige språket og uredde standpunktet som ofte karakteriserer Skaset har jo ikke akkurat vært noen merkevare for norske idrettspolitikere.

Andreas Hompland oppsummerer på sin karakteriske måte Skaset som offentlig person.

Han blir oppfatta som norsk idretts fremste profet, og han ar aldri hatt noe mot det. Snarere tvert i mot. Derfor er han stadig ein stemme som blir lytta til, og ikke eit pip frå hornet på veggen. (s. 110)

Skasets siste utspill i [Aftenposten 7.02.06](#) om at toppidretten bør styres av staten og ikke idretten viser at han fortsatt provoserer til debatt. Fred er fortsatt ei det beste.

© **Kolbjørn Rafoss 2006**

Köp boken från [Akademika.no](#)

Kjøp boken fra [Akademika.no](#)

Køb bogen fra [Akademika.no](#)